

den Handling, hvorved et giftigt Stof, der bevirker Sygdom eller Død, bibringes.

Naar altsaa enhver livsfarlig kemist-dynamisk Indvirkning er Forgiftning, bør enhver saaledes indvirkende Potens kaldes Gift. Ved Gifte (venena) forstaaer man overhovedet saadanne Organismen fremmede Substanser, som allerede i smaae Gaver, bragte i Berørelse med Legemets ydre eller indre Organer, uden mekanisk Virkning i Almindelighed enten hurtigt eller langsomt paaføre Sundheden og Livet Fare, og ikke aale sig igjen i Organismen.

Med denne sidste Tilfætning udelukke vi Miasmer og Kontagier fra Klassen af de egenlige Gifte, hvortil de ellers maatte høre.

Tredie Kapitel.

Om Gistenes Virkemaade.

Over Virkemaaden af de fleste Gifte herfter endnu et stort Mørke. Virkningen er enten lokal eller almindelig paa Grund af Sympathi eller ved Absorption, men de fleste Gifte synes tilsidst at indvirke paa Hjernen eller Rygmarven og derved at dræbe.

En absolut Gift gives ligesaa lidt som der gives et absolut Lægemiddel α : der gives ingen, der i enhver Dosis, i enhver Forbindelse, i ethvert Tilfælde virker absolut dødeligt paa ethvert levende Væsen. Hvad der saaledes er Kryderi for det vorne kraftige

Menneske, kan være en sand Gift for Barnet, s. f. G. det skarpe Princip i Peberet, der alt i liden Dosis vil bevirke en dødelig Mave- og Tarmbetændelse hos Børn. Det er saaledes og bekjendt, at selv de heftigste Gifte, saasom Blaasyre, Opium, Arsenik, Sublimat o. fl., i meget liden Dosis med Nytte kunne anvendes til Helbredelse af Sygdomme. Endvidere kunne Substanfer, der med Hensyn til Mennesket ikke høre til Gifte, virke dødeligen paa Dyr; saaledes er Sukker en Gift for Duer og Gænder, Petersille for Papegojer, Enebær for Høns, Peber for Svin. Hvad der er giftigt for eet Dyr, er det ikke altid for et andet; saaledes nyde Heste, Faar og flere Dyr uden Skade Skarntynde, som derimod er meget farlig for Koer og andre Dyr, ligesom for Mennesket; saaledes synes phellandrium aquaticum ikke at skade Faar og Gæder, men vel Heste; saaledes dræber Kjernen af Vogetræets Frugt Heste, medens den uden Skade nydes i stor Mængde af Svin; saaledes er lolium temulentum farlig for Mennesket, men synes ikke at skade Fugle, som spise den; og saaledes finde Insekterne Næring i euphorbia og andre meget drastisk virkende Planter, der paa Grund af deres betydelige Skarphed undgaaes af alle andre Dyr og af Menneskene, medens at Kamfer og ætheriske Olier, der frygtes lidet af Mennesket og græsædende Dyr, ere farlige Gifte for de fleste Insekter, for Amphibier, Fiske, Fugle og de firfødede kjødædende Dyr.

Den større eller mindre Styrke af en Gift af-

hænger paa den ene Side af Jordbunden, Nærstiden, Opbevarelsestiden, Tilberedningen, dens Fordeling og Opløsning, Mængde o. s. v., og paa den anden Side af Menneskets Alder, Levemaade, Bane, af det Sted paa Legemet, hvor Giften anvendes o. s. v. Saaledes see vi, med Hensyn til Jordbunden, at *Aconit*, *Digitalis* o. s. v. tabe en stor Del af deres Virksomhed ved at implantes i Haverne; saaledes er hvad Nærstiden angaaer Roden af *digitalis* i Blomspringstiden uden Virksomhed og Roden af *sium latifolium* før Midten af Sommeren usædelig, men i October giftig; saaledes er den perennerende Rod af *chærophyl- lum sylvestre* og *bulbosum* kun narrotisk om Vinteren og ellers ganske usædelig. I Henseende til Opbevarelsestiden ere mange Planter, som indeholde en giftig flygtig Bestanddel, i tørret Tilstand usædelige; nogle Gifte beholde længe deres Giftighed, andre tabe den derimod snart. At Tilberedningsmaaden har stor Indflydelse, sees deraf, at mange Rodder af giftige Planter tabe deres Skarphed ved at koges med Vand, at *aqua laurocerosi* er meget forskjellig i sin Virksomhed i Forhold til som den er tilberedt af friske eller af tørrede Blade o. s. fr. — Den større eller ringere Fordeling og Opløsning er og vigtig i saa Henseende; jo mere koncentreret en Substans er, desto heftigere er i Almindelighed dens lokale Virkning og omvendt; kun Sirklevershyren har det Særegne ved sig, at den virker stærkest i fortyndet Tilstand; den fortyndede indtages nemlig, hvilket ikke

flere med den koncentrerede paa Grund af den frembragte Betændelse. — Mængden af Giften er naturligvis af stor Bigtighed; jo større Mængden er, desto skadeligere er den. En forskjellig Dosis gjør ogsaa ofte Virkningen forskjellig; saaledes staaer Brækvinstenens Brækning og Diarrhoe frembringende Egenstab i omvendt Forhold til Dosis. Den større eller ringere Mængde Gift har med Hensyn til den paafølgende Døds Hurtighed ogsaa en betydelig Indflydelse paa de organiske Forandringer i Liget. Jo større nemlig Dosis er, desto hurtigere følger Virkningen, og desto færre ere de tydelige Forandringer; jo mindre derimod til en vis Grad Mængden er, desto langsommere er Sygdommens Forløb, men desto mere fremskikkende Desorganisationen. Saaledes kunne store Gaver af Arsenik eller Sublimat dræbe pludseligen eller efter et Par Minuter under heftige Konvulsioner uden at efterlade et Spor af Betændelse. — Med Hensyn til Alderen, da dræbes unge Mennesker hurtigere af Giften end ældre. — Levemaade og Bane gjør uendelig meget. Dette viser især den almindelige Brug af Tobak og paa flere Steder af Opium. Legemet vænner sig i saa Henseende hurtigere til narkotiske Gifte end til skarpe. Forfatteren af en engelsk Opiumspisers Bekjendelser tog tilsidst dagligen 8000 Draaber Laudanum s: 320 Gran. En Mand i Konstantinopel, der blev 106 Aar gl., skal efter Annales de Montpellier 1811 T. 24 p. 276 i 30 Aar dagligen have taget 60 Gr. Sublimat. —

Virkingen af Gifte i fastende Tilstand er forskjellig fra ved fuld Mave; jo fuldere Maven er, desto svagere virke de ætsende Gifte. — Stedet, hvor Giften anvendes, har betydelig Indflydelse paa dens Virksomhed. Vel frembringe de fleste Gifte næsten altid de samme Tilfælde, paa hvilket som helst Sted af Legemet de end appliceres; men ved nogle er dog Virkingen meget forskjellig efter de forskjellige Organer. De Organer, hvor Blodcirkulationen og Absorptionen gaae meget hurtigt for sig og som staae i en nær Forbindelse med de vigtigste Livsfunktioner, egne sig i Almindelighed bedst til Forgiftning. Saaledes dræber Blaafarven hurtigst, naar den bringes ind i Blodkarrene, eller naar den indaandes, eller indsprøjtes i Luftrøret; den er mindre virksom, tagen indvendigen eller sprøjtet op i Endetarmen. I Almindelighed paafølger Giftenes Virkning desto hurtigere, jo mere umiddelbart de komme i Berørelse med de indvendige Dele; overhovedet er Virkingen som oftest stærkere paa de indvendige Dele end paa de udvendige, og ligeledes stærkere paa de Steder, hvor Huden er fin og berøvet sin Dærhud, end hvor den er fast, haard og ubestadiget.

Med Hensyn til, at det især er gjennem Nervesystemet, Hjernen og Rygmarven, at Giftenes virke dødeligen, bør dog bemærkes, at et giftigt Stof ofte bliver u virksomt, naar Hjernen ved dens Indtagelse befinder sig i en meget irriteret Tilstand, og at Sinds-
 svage og Epileptiske, hvor Hoveddelene af Nervesystemet befinde sig i et Slags paralytisk Tilstand, taale

de allerstærkeste Gifte i utrolige Gaver. Irritable Subjekter angribes derimod meget hurtigen af samtlige Gifte.

Der findes Gifte saavel i Planteriget som i Dyre- og Mineralriget. De samme fjernere Bestanddele: Vrint, Kulstof, Svælstof og Jlt findes i dem som i Næringsmidlerne og Giftenes karakterisere sig ved intet særdeles naturhistorisk, fysisk eller kemisk Kjendetegn, men kendes ene og alene tilstræffeliggen ved deres Virkning paa den levende Organisme. Imidlertid kan Smagen og Lugten ved de fleste Gifte, især ved dem af Planteriget, lade os ane deres Egenstaber, og i denne Henseende ere Dyrene sædvanligvis begavede med langt finere Sandser end Menneskene, hvorved de instinktmæssigen let stille de spiselige Planter fra de giftige.

Fjerde Kapitel.

Om Opdagelsen af Forgiftning.

Naar den legale Læge opfordres til at afgive sin Dom, om Forgiftning ved en eller anden Substans har fundet Sted eller ikke, anvender han til Ledetraad

- 1) Dels de Symptomer, der gttrede sig hos Patienten før Døden;
- 2) Dels de Tegn, han finder i Liget ved Obduktion, og
- 3) Dels en kemisk Analyse af det i Maven og